

УДК 330.322.16:332.146.2

Петрова І. П.

кандидат економічних наук, старший дослідник
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ, Україна

ІНФРАСТРУКТУРНО-СЕРВІСНІ ПРОЄКТИ НА ОСНОВІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Інфраструктурно-сервісні проєкти для відновлення територіальних громад на засадах публічно-приватного партнерства (ППП) спрямовані на розвиток об'єктів критичної інфраструктури та послуг, що забезпечують стабільний розвиток регіонів та підвищення якості життя населення. Інтеграція приватного капіталу та інноваційних технологій сприяє прискоренню процесів модернізації й відновлення інфраструктури, зокрема доріг, медичних і освітніх установ, систем водопостачання й водовідведення, а також житлово-комунального господарства [1]. Ці проєкти також можуть охоплювати цифрові сервіси, розвиток громадського транспорту та впровадження енергоефективних систем із використанням відновлюваних джерел енергії. Застосування механізмів PPP дозволяє залучати досвід та фінанси приватного сектору, оптимізуючи процеси відновлення, що є особливо важливим у повоєнний період.

Значущість PPP як інструменту для залучення інвестицій у інфраструктурно-сервісні проєкти зростає у відповідь на збільшення потреб у розвитку інфраструктури. За даними Global Infrastructure Hub (Global Infrastructure Outlook - A G20 Initiative, 2024), світовий обсяг інфраструктурних інвестицій у 2024 році досяг 2,9 трильйона доларів США, а до 2040 року прогнозується зростання до 3,8 трильйона доларів США [2]. В Україні, де значна частина інфраструктури була зруйнована внаслідок воєнних дій, зростає критична потреба у фінансуванні проєктів реконструкції, і PPP може стати важливим інструментом для мобілізації капіталу.

Попри наявний досвід реалізації PPP в Україні, кількість успішно завершених проєктів залишається обмеженою через низку інституційних та організаційних проблем. За даними Світового банку [3], з 1990 по 2023 рік в Україні було реалізовано лише 84 проєкти PPP, що охоплюють енергетику, телекомунікації, природний газ, порти, управління водними ресурсами та каналізацією. У національній статистиці зазначено зростання кількості укладених угод PPP, однак проблеми з фактичною реалізацією цих проєктів залишаються актуальними. Наприклад, за даними Міністерства економіки України [4], з 2018 по 2023 рік кількість договорів збільшилась із 189 до 198, однак кількість реалізованих ініціатив значно зменшилась, досягнувши мінімуму в 2022 році через воєнні події (табл. 1).

Таблиця 1 - Динаміка договорів PPP в Україні (2018-2023)

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість договорів PPP	189	187	192	193	193	198
Реалізуються	58	52	39	31	18	22
Не реалізуються	131	135	153	162	175	176
Не виконуються	113	113	116	119	116	115
Розірвані	14	18	31	43	46	51
Закінчився термін дії	4	4	6	-	-	-
Призупинені у зв'язку з воєнними подіями	0	0	0	0	13	10

Джерело: [4-5].

Для подолання проблем у сфері публічно-приватного партнерства необхідно

запровадити комплексний підхід, що включає ефективний моніторинг виконання проєктів, забезпечення прозорості процедур, а також активне залучення місцевих громад до процесу планування та реалізації ініціатив. Успішна реалізація інфраструктурно-сервісних проєктів на основі ППП може забезпечити значний економічний та соціальний ефект, сприяти відновленню й розвитку територіальних громад, особливо в контексті повоєнного відновлення України [6]. Урахування соціально-економічних і екологічних аспектів у таких проєктах має вирішальне значення. Інтеграція екологічних стандартів сприятиме сталому розвитку, а також залученню іноземних інвесторів, які орієнтуються на проєкти, що відповідають принципам ESG (екологічне, соціальне та корпоративне управління).

Пріоритетними напрямками можуть стати модернізація систем водопостачання та водовідведення, оскільки застаріла інфраструктура в багатьох громадах потребує капітального ремонту або повної заміни. Проєкти ППП здатні залучити приватні інвестиції для впровадження сучасних технологій очищення води, що забезпечить покращення якості водопостачання та вирішення екологічних проблем, пов'язаних із забрудненням водних ресурсів. Ще одним перспективним напрямком є розвиток альтернативних джерел енергії, таких як біоенергетика та сонячна енергетика. Україна має значний потенціал у виробництві біопалива, особливо в аграрних регіонах. Інвестиції в цю сферу сприятимуть зменшенню залежності від традиційних джерел енергії, створенню нових робочих місць і загальному економічному зростанню громад. Прикладом успішного проєкту ППП є біопаливний проєкт у місті Малин [7], реалізований з метою підвищення енергоефективності та зменшення залежності від імпортованого природного газу. Використання місцевих ресурсів для опалення бюджетних установ дозволило знизити тарифи на тепло та створити нові робочі місця. Проєкт реалізовувався за схемою BOT (build-operate-transfer), що забезпечило місту доступ до інноваційних технологій, а приватному партнеру – можливість реалізувати проєкт й отримати прибуток. Інший успішний кейс – модернізація системи тепlopостачання в місті Остер [7], спрямована на підвищення якості послуг та технічного стану теплових мереж, що також реалізувалося на основі тісної співпраці між публічними та приватними структурами.

Для масштабування подібних успішних практик важливо адаптувати їх до локальних умов, розробляючи стратегії на основі смарт-спеціалізації, які дозволять ідентифікувати пріоритети кожної громади та залучити інвесторів. Крім того, необхідно вдосконалити законодавство у сфері ППП, зокрема спростити процедури укладання договорів і підвищити прозорість реалізації проєктів. Інфраструктурно-сервісні проєкти на засадах ППП мають стати ключовим інструментом для відновлення та розвитку територіальних громад України у повоєнний період.

Література:

1. Ahmadi, L., Arbabi, H., Sobhiyah, M.H., Laali A. Investigation of factors affecting sustainability in public-private partnerships for infrastructure projects. *Environ Dev Sustain*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1007/s10668-024-05205-0>
2. Global Infrastructure Outlook - A G20 INITIATIVE. Forecasting infrastructure investment needs and gaps. 2024. URL: <https://outlook.gihub.org/>
3. Private Participation in Infrastructure (PPI) - World Bank Group. Ukraine. 2023. URL: <https://ppi.worldbank.org/en/snapshots/country/ukraine>
4. Міністерство економіки України. Стан здійснення ДПП в Україні. 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini>
5. Петрова І.П. Досвід реалізації інвестиційних проєктів на засадах партнерства влади, бізнесу та суспільства в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1 (46). С. 61-67. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).61-67](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).61-67)
6. Дергач А.В. Державне-приватне партнерство як інструмент залучення інвестицій для відновлення та розвитку об'єктів інфраструктури територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2024_4_15
7. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проєктів. U-LEAD. 2017. URL: https://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf